

A VINGIS szőlőültetvény nyilvántartási rendszer

dr. Martinovich László vezető főtanácsos
mezőgazdasági tudományok kandidátusa
Földmérési és Távérzékelési Intézet
VINGIS programfelelős

Borászati Füzetek. 2003. XIII. (6). 32-33. p

Magyarországon a szőlő ültetvényregiszter térinformatikai hátterének kialakítása a hegyközségek nyilvántartásának (HEGYÍR) megfelelően a Földmérési és Távérzékelési Intézetben (FÖMI) folyik. A program 2001-ben a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium Földügyi és Térképészeti Főosztályának (FVM FTF) felügyelete mellett indult, több éves előkészítés után.

A program megvalósulása számos kedvező tényező együttes hatásának köszönhető. Egyrészt az Európai Unió jogszabályai, amelyek a csatlakozásunk napjától Magyarországra nézve is kötelező érvényűek, előírnak egy ilyen követelményt. A technikai fejlődés is felgyorsult, néhány éve még nem is gondoltuk, hogy ilyen széles körben elterjed a számítógépek és térinformatikai programok, digitális térképek használata. Az űr- és légifelvételek hozzáférhetősége, pontossága (felbontása) megnőtt, felhasználásuk a mezőgazdaságban hazánkban is igen elterjedt. Országos programok fejeződtek be: 2000-ben a „Magyarország légifelvételezése” program, amelynek során először készült hazánkról szinte egyidőben teljes lefedésű légifelvétel; majd ez alapján 2003 nyarára elkészült a teljes országra az ortofotó térkép a közben szintén előállított digitális domborzati modell segítségével.

A térinformatika előnyeiről mindenki hamar meggyőződhet, aki kapcsolatba kerül vele. A különböző típusú (méretarányú, léptékű, korú) térképek együttes kezelését teszi lehetővé, jelen esetben a szőlőültetvények digitalizált (vektoros) határai külön rétegeként is megjeleníthetők a tájékozódást segítő hagyományos (kataszteri, topográfiai) térképek felett. Ezeket a határokat naprakészen, minden változást követően módosítani lehet a hozzá tartozó adatokkal (helyrajzi szám, terület, fajta, és egyéb szakmailag érdekes adatok), a jogszabályokban előírt módon és illetékességi körben. Különböző összefüggéseket is nagyon szemléletesen tehetünk vele, pl. egyes fajták térbeli elhelyezkedése, megadott méretű ültetvények megjelenítése stb.

A VINGIS térinformatikai rendszer elsősorban azt szolgálja, hogy Magyarország hozzájusson a szőlő-bor ágazatra jutó minden támogatáshoz, mert a HEGYÍR adatbázissal együtt (amelynek korszerűsítése is most folyik) hitelt érdemlően bizonyítani tudja a támogatások igénylésének jogosságát és kiállja az ellenőrzés próbáját az EU által támasztott követelményeknek megfelelően. Ezen túl azonban szakmai szempontból is igen hasznos lesz az ágazat számára, mert integrálni tud minden olyan meglévő szakmai térképet is, amit a rendszerbe építve a hegybírók nagy haszonnal kezelhetnek. Ilyen tervezett és megindult fejlesztések az SzBKI termőhelyi kataszteri térképeinek digitalizálása, a FÖMI digitális domborzati modelljének (magasság intervallum-, lejtőszög kategória-, kiettség térképek) és földrajzi név tárának felhasználása, dűlőtérképeinek vektorizálása, az ortofotók felhasználása a szőlőültetvények teljes körű azonosítására. Ez utóbbi térképek, amelynek felújítását az EU követelmények miatt 3 évenként tervezik, minden létező térképnél frissebbek, a tényleges művelést mutatják és az egész országra egységesek, a tájékozódás rajtuk nagyon könnyű.

A csatlakozást megelőző időszakban egyértelművé vált, hogy az FVM-nek, mint a szőlő-bor ágazatot irányító Intézménynek, saját termelői szintű és teljes körű, naprakész és állandóan frissített adatbázissal kell rendelkeznie, hogy Magyarország hozzájusson az ágazatra jutó Közösségi támogatásokhoz. Az EU agrártámogatási rendszer hazai működtetése, ellenőrzése és a kifizetések a jövőben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) felelősségi körébe tartoznak.

*A 1593/2000/EK rendelet szerint a tagállamoknak, 2005. január 1-jétől a mezőgazdasági parcelláikat, **beleértve a szőlőültetvényeket is, digitális térképeket felhasználó térinformatikai rendszerben ajánlott nyilvántartani. Az EU fejlesztések is ebbe az irányba indultak el, (egyes ágazatokban, pl. (szántóföldi növények, előbbre tartanak), így a hazai fejlesztéseket is ennek megfelelően terveztük.***

Az EU szempontjából az a legfontosabb kérdés, hogy az egyes országok közigazgatási apparátusa felkészüljön arra, hogy a **szőlő-bor szektorra jutó agrártámogatásokat (kivágási- és újratelepítési támogatások, szerkezetátalakítási támogatások, termelési kvóták áthelyezése, szőlőterület bővítési jog és szőlő újratelepítési jog kezelése) a térinformatika segítségével is kövessék (1. ábra), és ellenőrizhetővé tegyék. A VINGIS program előrehaladását a FÖMI-ben szakmai oldalról az EU JRC (2002), a brüsszeli DG megbízásából pedig a TAIEX peer-review munkacsoportja (2002 és 2003) is ellenőrizte és igen jónak találta.**

A VINGIS kiépítésének első szakasza (2001-2002) a teljes termőterület mintegy 20%-ára terjedt ki, mely 4 borvidéket, 48 hegyközséget és 70 települést, 40 000 ültetvényt és 13 000 hektárt érintett.

A hegybírók számítógépére telepített térképcsomag a tájékozódást segítő hagyományos térképeken kívül a szőlőültetvények vektoros állományát tartalmazza (2. ábra) a hozzá tartozó, a HEGYÍR rendszerből származó adatbázissal, valamint az azok kezelését végző programot, továbbá borvidékenként egy hegyközségben kísérleti jelleggel néhány kiegészítő térképet (lejtőkategória-, kitértesség- és magasság intervallum térkép, termőhelyi kataszteri térkép, a jövőben dűlőtérkép) is.

A projekt második fázisában (2002-2003) 7 újabb borvidék vált a program részévé. A program országos kiterjesztése 2003. őszén megkezdődött és 2004-ben fejeződik be (1. táblázat).

Az országos kiterjesztés már tartalmazza az első változásvezetést (a készülő bortörvénynek megfelelően egy fordulónappal az éves kivágások és új telepítések rögzítését is) is.

Természetesen a hiteles alapállapot kialakítása csak a hegybírókkal együtt történhet, az ő helyi ismeretük nélkül az igen változó korú és a változásokat nem naprakészen követő kiinduló térképekből végleges szőlőültetvény térkép sem készíthető. Az ortofotók ebben majd nagy segítséget jelentenek. A FÖMI szakembereinek és a hegybírók közös munkájának eredményeképp 2004-ben előállítjuk a kiinduló ültetvénytérképet, és utána már csak az éves változásokat kell követni.

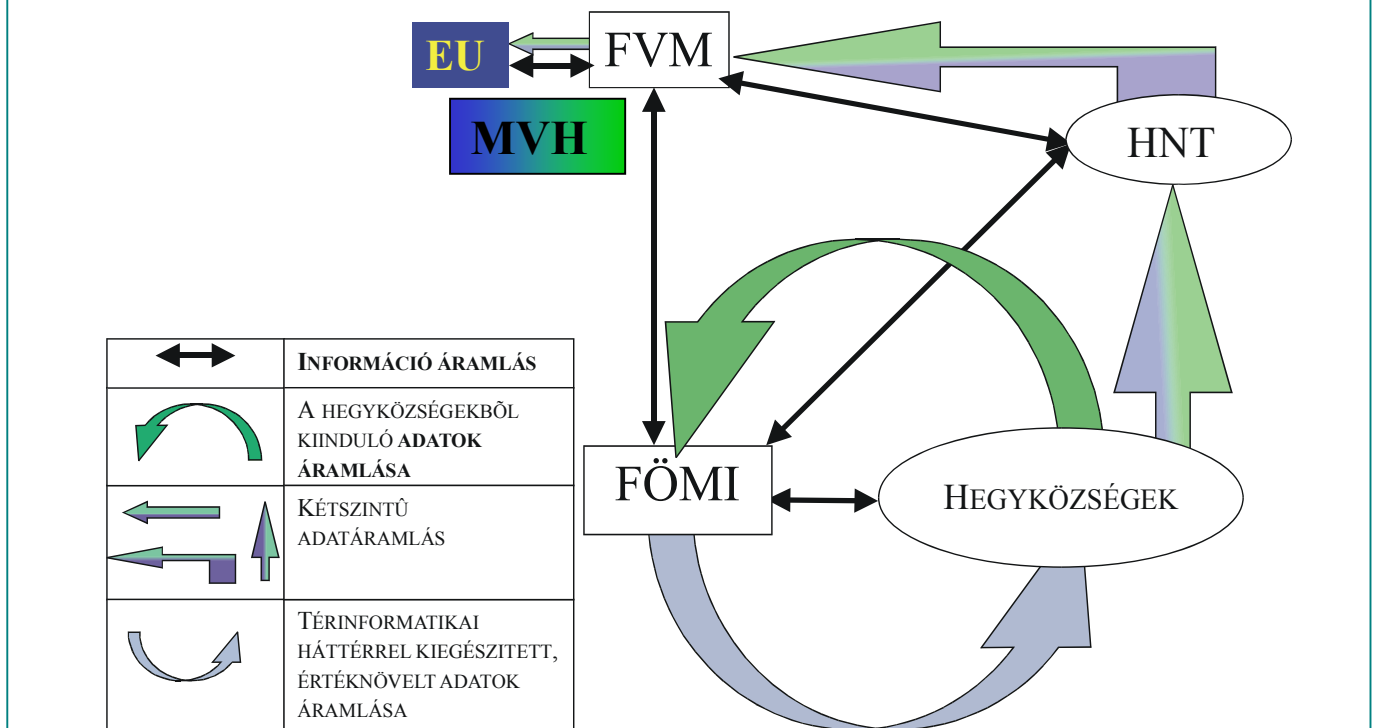
A VINGIS rendszer fenntartása folyamatos lesz, a változásvezetés a tervek szerint a borpiaci év kezdetén, évente egy alkalommal történik.

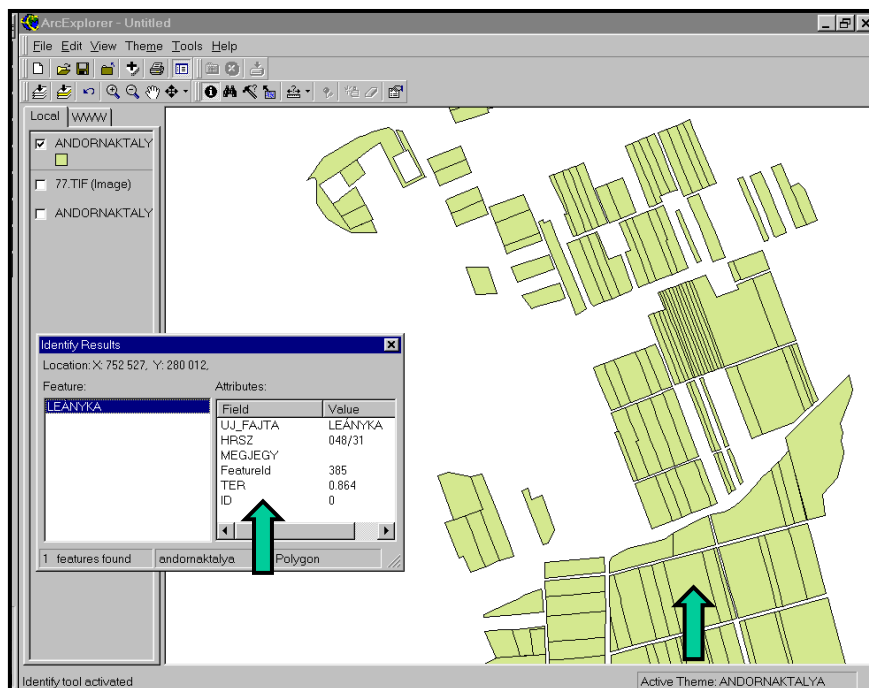
Megnevezés	1.fázis (2001-2002)	2.fázis (2002-2003)	3.fázis (2003-2004)
Borvidékek	Egri borvidék, Mátraaljai borvidék, Villányi borvidék, Pannonhalmi borvidék	Etyek-Budai borvidék, Balatonboglári borvidék, Szekszárdi borvidék, Soproni borvidék, Somlói borvidék, Badacsonyi borvidék Móri borvidék	Csongrádi borvidék, Hajós-Bajai borvidék, Kunsági borvidék, Ászár-Neszmélyi borvidék, Balatonfüred-Csupaki borvidék, Balatonfelvidéki borvidék, , Mecsekaljai borvidék, Bükkaljai borvidék, Tokaji borvidék, Balatonmelléki borvidék, Tolnai borvidék
Készültségi fok	20%	50%	100%

1. táblázat: A VINGIS szőlőültetvény regiszter térinformatikai háttérének kiépítése

1. ábra:

A SZŐLŐÜLTETVÉNYEK KIALAKÍTANDÓ HAZAI TÉRINFORMATIKAI RENDSZERÉNEK EU-KONFORM MŰKÖDÉSI VÁZLATA

2. ábra: A szőlőültetvények vektoros határai és a hozzájuk tartozó adatbázis

*Földmérési és Távérzékelési Intézet,
Távérzékelési Központ, Mezőgazdasági Távérzékelési Osztály
1149 Budapest, Bosnyák tér 5.
dr Martinovich László témafelelős, tel: 460-4199, fax: 252-8282*

